

Etnografinė sodyba ir Senovinė dangaus šviesulių stebykla

Šalia Molėtų observatorijos vaizdingoje Lenkino ežero pakrantėje esančioje Molėtų krašto muziejaus Etnografinėje sodyboje yra įrengta Senovinė dangaus šviesulių stebykla. Ją sudaro stulpų ir akmenų ratas. Stulpai nužymėti senoviniais kalendoriniais ženklais, akmenyse iškalti dangaus šviesulių simboliai, senojo lietuvių Zodiako ženklai. Rato viduryje – Amžinosios Ugnies aukuras. Stulpai žymi Saulės tekėjimo bei laidos kryptis svarbiausių kalendorinių švenčių dienomis. Čia apsilankę ekskursantai supažindinami su senoviniais dangaus šviesulių stebėjimo būdais bei senąja baltų pasaulėžiūra. Šalia kuriama Perkūno šventovė panaši į tą, kuri iki XIV a. stovėjo Vilniuje Šventaragio slėnyje.

Tavo lietuviškas Zodiakas

Dangaus šviesulių stebykloje lankytojai turi progą susipažinti su senovės lietuvių Zodiaku. Saviti Zodiako ženklai buvo aptikti ant Gardino bažnyčios rūsyje surasto senovinio apeiginio XVI a. laikų kaušo. Senovinės dangaus šviesulių stebyklos akmenyse lankytojai atras pavaizduotus lietuviškų Zodiako ženklų atvaizdus. Etnoastronomas J.Vaiškūnas, daugelį metų tyrinėjantis senovės lietuvių žinias apie dangaus šviesulius, kiekvieną supažindins su jam skirtu Zodiako ženklu ir remdamasis baltų mitologija padės išsiaiškinti ką per šiuos ženklus mums gali sakyti mūsų protėviai.

ETNOGRAFINĖ SODYBA SIŪLO:

- ♦ **Ekskursijas senovinėje dangaus šviesulių stebykloje.**
Čia sužinosite apie senuosius dangaus šviesulių stebėjimo ir kalendorinio laiko skaičiavimo būdus, atrasite senąjį lietuvių Zodiaką, susipažinsite su senosios baltų pasaulėžiūros pagrindais.
- ♦ **Ekskursijas po Observatorijos apylinkes.**
Trumpa pažintis su Senovine dangaus šviesulių stebykla. Kelionė pėsčiomis po Observatorijos apylinkes, susipažinimas su vieta, Kulionių piliakalniu, Observatorijos istorija.
- ♦ **Ekskursijas užsisakykite iš anksto telefonu: 8-682 14559.**

JORĖS 2012 RENGĖJAI:

Molėtų krašto muziejus
www.muziejus.moletai.lt/sodyba
sodyba@gmail.com
Lietuvos Romuva
Apeiginio folkloro grupė „Kūlgrinda“
www.romuva.lt

JORĖS 2012 RĖMĖJAS
Molėtų r. savivaldybė
www.moletai.lt

XVI PIRMOSIOS PAVASARIO ŽALUMOS ŠVENTĖ

Jorė'2012

Šeštadienį balandžio 28 d.

- **11–16 Kuriame Darną šventvietę.** Talkininkaujame šventvietėje. Pirmąją žalumą puošiamo šventinius vartus, Stebyklos stulpus, krauname šventinį laužą.
- **11–20 Amatininkai rodo ir parduoda savo darbus.** Mokomės pasidirbdinti baltiškų papuošalų.
- **12-18 Vyksta Elvyros Dualitienės ir jos mokinių keramikos dirbinių paroda.**
- **16–20 Atgauname galias Protėvių pirtyje.** Pirties apeigoms vadovauja Panevėžio pirtininkai (PPP).
- **17-18 val. Sutartinė mokykla Etnografinėje sodyboje.** Vadovauja Vėtra Trinkūnaitė.
- **19-22 Penktasis Baltų kultūros ir religijos mokyklos (BKRM) užsiėmimas (Molėtų observatorijos salėje).**
- **22 Ugnies ženklų pasirodymas. Vakaronė.**

Sekmadienį balandžio 29 d.

- **10.30 Didžiojo apeiginio Viralo katilo užkaitimas Perkūno šventovėje.**
- **11 Susiburimas Dangaus šviesulių stebykloje.** Vaidila ir Krivis sveikina švenčiančiuosius.
- **11.30 Iškilmingai žygiuojame į Piliakalnį** – iškėlę vėliavas ir mušdami būgnus bei giedodami „**Ričiau rotų, dobilio**“ ir kitas giesmes.
- **12 Pagerbiame Protėvių vėles piliakalnyje.** Giedame „**Jovara**“. Krivis ir vaidilos taria kalbas. Aukojame protėvių vėlėms, ugniai. Giedame protėvių atminimo ir karinės giesmes.
- **12.30 Pasiryžusiosieji išvenčiami į Romuvius.** Išvenčiamieji privalo turėti baltišką papuošalą, kuris po išvenčimo apeigų tampa Romuvio Galios ženklu.

- **13 Senovės karžygių kova skirta pilėnų atminimui.**
- **13.30 Iškilmingai grįžtame į Dangaus stebyklą.** Visi nuo piliakalnio Aukuro prisidegę savo žvakeles ir deglus Šventą Ugnį nešame į Dangaus stebyklą.
- **13.50 Įeiname pro Jorės vartus.** Įeinantys apšlakstomi Jorės vandeniu. Giedama „**Dūno upė**“ ir kt.
- **14 Užkuriame Aukurą Dangaus stebykloje.** Giedame „**Dega ugnelė tūta tūta**“.
- **Labiname Gabiją, Praamžių, Žemyną, Perkūną, Duoną.** Giedame „**Žemenėlė, žiedkelėlė**“, „**Jori, šildyk žemį**“...
- **Vaišinamės Joručiais ir Duona.**
- **Žemyneliaujame:** siunčiame ratu šventinį kaušą ir savo linkėjimus. Dainuojame „**Oi lylia lia, kalnas kalnalis**“ ir kt.
- **Palabiname Joriukus** (vaikus turinčius vardus su šaknimi **Jor-Jar-**). Joriukus kviečiame į rato vidų. Visi susirinkusieji eina keliais ratais apie Stebyklą į priešingas puses ir giedame „**Tu žilvitėli, žalias medelė**“.
- **Einame į Perkūno šventovę** nuo aukuro Ugnies užsidegę žvakutes ir nešini aukojimui skirtais akmenimis.
- **14.40 Aukojame akmenis Perkūno šventovei.** Kiekvienas iškilmingai aukoja savo atsivežtą akmenį. Pasako iš kur akmuo atkeliavo, taria linkėjimus. Ant akmenų degamos žvakutės, aukojama pirmoji žaluma. Krivis išventina paaukotuosius akmenis.
- **Perkūno šventovės pagerbimui giedame „Didysie mūsų“, „Dijūto kalnalis“,** šokame ratelius apie Perkūno šventovės akmenis.
- **15 Ragaujame šventinį Viralą.** Rengiame suneštines Vaišes, ridename Joručius. Supamės sūpuoklėmis. Šokame lenton. Kepame apeiginę kiaušiniene.
- **15.30 Linksminamės darnoje su atgimstančia gamta.** Dainuojame ir šokame. Žaidžiame.
- **Palydime nusileidžiančią Saulę.**

Šventė be svaigalų!

Jorė'2013 įvyks balandžio 27-28 d.d.

Perkūno šventovė

Kasmet Jorės šventėje rengiama talka atkuriamoje Perkūno šventovėje. Istoriniai šaltiniai liudija Perkūnui skirtą šventovę XIII–XIV a. buvus Vilniuje Šventaragio slėnyje dabartinės Katedros vietoje. Iki mūsų dienų išlikusioje J.F.Rivijaus kronikoje yra šios šventovės aprašymas:

Vilniuje, kur dabar stovi katedros bažnyčia /.../ buvo didelė mūrinė griaudžiančiojo Jupiterio - Perkūno, griaustinio dievo, šventykla /.../ viršuje ji neturėjo stogo; į šventyklą vedė vienintelis įėjimas nuo didžiosios upės pusės; prie sienos esančios priešais įėjimą buvo koplyčia, kurioje laikytos visokios retenybės ir brangūs daiktai /.../. Aukščiau koplyčios kilo aukšta altana /.../. Pačioje altanoje stovėjo medinis dievaičio stabas, kuris buvo atgabentas iš Palangos šventųjų miškų. /.../ Prieš pat šitą koplyčią stovėjo altorius iš 12 pakopų, pastatytas kvadratu /.../. Kiekviena pakopa buvo skirta vienam zodiako ženklui. /.../Prie įėjimo į šventyklą buvo krivių krivaičio – tai reiškia kunigų kunigo – rūmas. Šis rūmas turėjo apvalų bokštą, iš kurio stebėdavo Saulės judėjimą...

2000 m. Jorėje iškilmingai buvo padėtas akmuo Perkūno šventovės pirmajai kertei. Taip buvo pradėti kurti Perkūno šventovė. Nuo to laiko kasmet per Jorės šventę kiekvienas gali iškilmingai paaukoti Šventovės statybai skirtą akmenį, atvežtą iš savo širdžiai brangaus žemės kampelio.